

узагальнення педагогічного досвіду. Усе це сприяє розвитку самостійності, творчого підходу до своєї педагогічної діяльності.

Отже, завданням професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів є активізація усіх їхніх креативних здібностей і вироблення мотивації до здійснення навчально-виховного процесу засобами творчості, тобто пошуку креативних шляхів розвитку власного творчого потенціалу та креативності школярів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Богоявленская Д.Б. Интеллектуальная активность как проблема творчества. – Ростов-на-Дону, 1983. – 173 с.
2. Холодная М.А. Психология интеллекта. Парадоксы исследования/ М.А.Холодная. – 2-е изд., перераб. и доп. – М., 2002. – 272 с.
3. Енциклопедія освіти / Акад пед.наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5 т. – К.: Рад.шк., 1976. – Т.2. – 670с.

Подгурская В.Ю.

КРЕАТИВНОСТЬ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕВ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ КАК НЕОБХОДИМОЕ УСЛОВИЕ ИХ ПРОФФЕСИОНАЛЬНОЙ КОММУНИКАТИВНО-ЯЗЫКОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье рассматриваются разные формы и методы учебной работы, которые будут эффективными для развития креативности будущих учителей начальных классов как необходимого условия их профессиональной коммуникативно-языковой деятельности.

Ключевые слова: креативность, творческие способности, коммуникативно-языковые умения, инновационные методы, самостоятельная работа студентов.

Pidgurska V.Yu.

CREATIVITY OF FUTURE TEACHERS OF ELEMENTARY SCHOOL AS A NECESSARY CONDITION OF THEIR PROFESSIONAL LANGUAGE COMMUNICATIVE ACTIVITY

The article deals with various forms and methods of teaching effective for the development of creativity of future teachers of elementary school as a necessary condition of their professional language communicative activity.

Key words: creativity, creative abilities, language communicative skills, innovative methods, self-study.

УДК 811.111:811.161.2

Радочинська Л.Г.

НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ НА І-ІІ КУРСІ МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті розглянуто особливості навчання читання художніх творів на заняттях іноземної мови на початковому етапі у вищих навчальних закладах.

Ключові слова: художній твір, ключові слова, передтекстові/післятекстові вправи, завдання, стимулювати.

Опрацювання художніх творів в оригіналі на початковому етапі у виші є актуальним видом роботи, спрямованим на оволодіння іноземною мовою, яка сприяє поглибленню навчального процесу. Саме завдання успішної підготовки вчителів іноземної мови (зокрема англійської) не може бути вирішене поза питанням навчання читання художніх творів, у процесі якого має місце прилучення студентів до загальнолюдських цінностей, представлених у галузі літератури. Логіко-пізнавальний аспект процесу читання художніх

творів, спрямований на розкриття системи автор-образ-читач, сприяє переробці вилученої із тексту інформації, розвитку образного мислення. Читання художніх творів також надає можливість для оволодіння ефективними зразками для навичок письма (способи побудови речень, абзаців, написання тематичних повідомлень), воно складає основу для розробки цікавих тем, стимулює таку форму роботи як дискусія. Не менш важливими моментами є збагачення лексичного запасу, активізація граматичних явищ, розширення кругозору, поглиблення ерудиції та суттєве підвищення загальнокультурного рівня, що є однією з вимог кваліфікаційних характеристик сучасного вчителя. Отже, читання художніх творів в оригіналі – це один із засобів навчання іноземної мови в усіх її аспектах: власне читання, усного (монологічного та діалогічного) мовлення, аудіювання та письма; їхній зміст не можна розглядати лише як соціальне, історичне та художньо-естетичне наповнення.

Щодо особливостей мовного матеріалу художніх текстів, то вони диференціюються за характером засвоєння (активного і рецептивного, для самостійної здогадки); за функціонально-стилістичною належністю; за смисловим навантаженням лексичних одиниць у творі що опрацьовується (суттєве або не суттєве для глибокого розуміння); за ступенем складності (орфографічної, фонетичної, семантичної) лексичних одиниць, знання яких є необхідним для повного розуміння прочитаного.

Читання художніх творів в оригіналі є складною і багатоплановою роботою, яка вимагає врахування як тематики з практики усного та писемного мовлення, так і етапу навчання й інтересів читача, ступеня його інформованості та рівня підготовки до сприйняття (з метою подальшого опрацювання) тієї інформації, що містить у собі текст. У цьому контексті значну роль відіграють так звані “фонові знання”. Вони поділяються на загальнолюдські знання (знання про світ, в якому живе людина та процеси, що відбуваються в ньому); ареальні знання (знання, притаманні групам людей за місцем проживання) і знання, які належать до зальної світової культури. До фонових знань також відноситься інформація про попередні і наступні частини художнього твору, без якої є неможливим достатнє розуміння опрацьованого уривку.

Відповідно до етапу навчання організовується і процес читання, і розуміння художнього тексту. Так на початковому етапі навчання розуміння тексту відбувається головним чином шляхом повного декодування, коли зміст визначається за допомогою вже засвоєних граматичних знань та лексичних одиниць і значною мірою за допомогою пошукової словникової роботи з метою найповнішого опанування змісту. Такий вид читання має закономірну тенденцію трансформуватись у процесі подальшого оволодіння мовою до часткового декодування прочитаного твору, коли більша частина матеріалу сприймається безпосередньо, а інша все ще потребує декодування. При наявності у студентів високого рівня володіння іноземною мовою “зчитування” інформації відбувається миттєво завдяки наявним лексико-граматичним знанням і на відміну від читання-декодування тут відбувається процес читання з безпосереднім розумінням. Для того, щоб інтенсифікувати процес читання художніх творів на молодших курсах, тобто почати читання з часткового декодування і поступово звести його до мінімуму, слід проводити зі студентами підготовчу роботу на базі фонетичних, лексичних та граматичних вправ; забезпечувати студентів списками ключових слів і словосполучень, а за необхідності – і передтекстовими поясненнями.

У процесі роботи над художніми творами мовою оригіналу поступово змінюється характер усних висловлювань з приводу прочитаного текстового матеріалу. На початковій стадії навчання висловлювання студентів не є оригінальними ні за формою, ні за змістом – це попередньо підготовлена діяльність, яка представлена детальним чи стислим переказом твору, заучуванням напам’ять фрагментів, які є описом ключових подій, фактів тощо.

На подальшому етапі навчання студенти представляють на занятті не підготовлені за змістом та формою виступи, такі, як вільна бесіда, коментарі з приводу прочитаного, дискусія “викладач – студенти”, “студенти – студент” (на зразок вправи-інтерв’ю). Проміжною ланкою між цими двома стадіями навчання є робота над висловлюваннями, які

не є підготовленими за змістом, але попередньо готуються монологічні та діалогічні виступи-кліше, в основі яких лежать автоматизовані зразки, непідготовлені за формою, але підготовлені за змістом висловлювання (наприклад, передача змісту своїми словами в обсязі, який регулюється викладачем).

Лексичний мінімум текстового матеріалу укладається відповідно з вимогами на базі розроблених принципів його відбору (принципу сполучуваності, принципу тематичності, граматичного принципу та принципу стилістичної необмеженості). При укладанні викладачем лексичного мінімуму текстового матеріалу слід звернути особливу увагу на ті лексичні одиниці, які відображають реалії часу представленого у творі. Окрім нових лексичних одиниць, до мінімуму доцільно додати слова, необхідність опрацювання яких зумовлена наявністю в них певних фонетичних особливостей.

Традиційно лексичний матеріал групується для репродуктивного та рецептивного засвоєння студентами у процесі роботи над художнім твором. Лексичні одиниці для репродуктивної діяльності мають бути достатніми як для викладу змісту, так і для комунікативної діяльності в інших ситуаціях. В основі лексики твору, що вивчається, для рецептивного засвоєння лежить її цінність для повного розуміння прочитаного. Ця лексика має включати одиниці, які ускладнюють сприйняття тексту в лінгвістичному плані та такі, що утворюють бар'єр для його сприйняття в екстралінгвістичному плані.

Організуючи навчання з читання художніх текстів на заняттях на початковому етапі, доцільно враховувати фактичний рівень лексичних та граматичних знань студентів (який не є однаковим у всіх студентів навіть в межах однієї групи) для визначення оптимальної кількості перед- та післятекстових завдань та їх видів для подолання труднощів у роботі над текстом і організації ідеального варіанту читання – читання для найповнішого розуміння текстового матеріалу. Сам процес навчання домашнього читання ускладнюється відсутністю чітко окреслених критеріїв відбору текстів художніх творів, які б в умовах відсутності мовного середовища сприяли б глибокому вивченню особливостей історичного розвитку народу, культурних цінностей, традицій, звичаїв англійських країн і формуванню глибокого інтересу до цієї мови і осмисленого позитивного ставлення до процесу її вивчення.

В основі навчання читання художніх текстів іноземною мовою лежать принципи, найсуттєвішими серед яких є:

а) Читання не є пасивним заняттям, це активна робота для успішного виконання якої читач мусить розуміти значення слів, уявляти картини, зображені словами, розуміти наведені аргументи і погоджуватись/не погоджуватись з ними.

б) Студентів необхідно переконати у значенні того, що вони читають, адже якщо вони не виявляють інтересу до того, що роблять, вони матимуть невелику користь від виконаної роботи.

в) Важливо вивчати тексти з точки зору мовних особливостей, зображення подій і т.ін., але повідомлення, інформація, яку автор подає читачеві є не менш важливими і треба надати студентам можливість відреагувати на повідомлення – розкрити свої думки, почуття і ставлення до написаного.

г) Читаючи книгу рідною мовою, людина намагається передбачити подальші події, чому сприяє назва твору та назви розділів. Це один із чинників, який стимулює читача до подальшого знайомства з твором. Для створення передумови прогнозування студентами подій у процесі читання твору іноземною (англійською) мовою доцільно заохочувати їх, даючи їм “поштовх” у необхідному напрямку: дати список слів та словосполучень, щоб вони передбачили події і, прочитавши текст, побачили наскільки справдились їхні попередні висновки.

д) Коли ми визначаємо текстовий матеріал для читання, ми одночасно визначаємо завдання, які студенти мають виконати, і ці завдання мають на меті стимулювати роботу студентів над текстом, бути цікавими і захоплюючими, оскільки найцікавіший матеріал може виявитися малоефективним за умови відсутності завдань, що потребують творчого підходу.

е) Будь-який текстовий матеріал складається з абзаців, речень, слів, які представляють монологи, діалоги, описи місця подій і т.ін. Студенти повинні не тільки прочитати цей матеріал, його необхідно об'єднати і узгодити з подальшою роботою, використовуючи текст, його мову, особливості для розвитку різноманітних видів мовленнєвої діяльності іноземною мовою.

Успішній роботі студентів над текстами художніх творів, розвитку навичок і умінь читати оригінальні тексти сприяють комплекси вправ, які допомагають організувати навчальну роботу, враховуючи ступінь складності запропонованого художнього тексту, навчають студентів різним прийомом роботи над ним, координують аудиторну діяльність "викладач – студент", розвивають здібності студентів сприймати лексико-граматичні засоби і розшифровувати усі деталі змісту прочитаного.

Комплекс вправ – це своєрідний орієнтир для вивчення уривку текстового матеріалу, розрахованого для опрацювання на одному аудиторному занятті. Всебічне вивчення тексту художнього твору базується на виконанні комплексу вправ, який включає:

- вправи для навчання підготовленого діалогічного мовлення (відповіді на питання, постановка ситуативних та текстуально важливих питань, діалогізація прочитаного);
- вправи для навчання підготовленого діалогічного мовлення (відтворення зв'язних висловлювань, розробка ситуацій, опис сцен, пояснення реалій, переказ близький до тексту або переказ резюме);
- вправи для навчання непідготовленого діалогічного мовлення (розробка аргументованих відповідей на питання, представлення комбінованих діалогів з репліками та коментарями студентів-слухачів, представлення без підготовки керованого діалогу з лексичними опорами та без них, і, нарешті, проведення дискусії з приводу прочитаного);
- вправи для навчання непідготовленого монологічного мовлення (обґрунтування власного судження чи відношення до фактів, характеристика героїв, місця подій і т.ін., а також оцінка прочитаного).

Післятекстові вправи не тільки контролюють рівень знання тексту та ефективність його самостійного опрацювання, вони допомагають закріпити лексичний матеріал, автоматизувати мовленнєві зразки і привернути увагу студентів до найважливіших подій уривку. Це проходить у процесі відтворення ситуацій за поданими лексичними одиницями; опису подій, істотних фактів, зовнішності героїв твору; коментування тематично важливих речень; оцінювання вчинків героїв; дискусії, переказу.

Зазначенні передтекстові і післятекстові вправи мають відповідати певним вимогам. Вони повинні бути посильними для всіх студентів групи за своїм обсягом та лексико-граматичним наповненням і враховувати поступовий рух від простих до складним видів роботи, а також апелювати до різних видів пам'яті, мислення, сприйняття та активізувати усі види мовленнєвої діяльності студентів.

Слід зазначити, що виконання вправ є надзвичайно важливим процесом, оскільки лише розуміння тексту не є запорукою успішного засвоєння матеріалу. Використання комплексу вправ має на меті допомогти студентам зрозуміти цінність тексту, який вони читають, в плані змісту та засобів його вираження, що сприяє ефективній аудиторній та самостійній роботі студентів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Калистра И.Д. Чтение с предварительно снятыми трудностями понимания. – М.: Просвещение, 2000.
2. Клычникова З.И. Психологические особенности обучения чтению на иностранном языке. – М.: Просвещение, 2000.
3. Миролубов А.А. Майкл Уэст и его методика обучения чтению, Иностранные языки в школе, 2003, №2. – с. 46-47, 54.

4. Шевченко Т.Д. Когнитивно-коммуникативная методика обучения чтению иноязычных текстов (Английский язык, лингвистический вуз): Дис. канд. пед. наук: 13.00.02: Пятигорск, 2002 243 с. РГБ ОД, 61:03-13/859-2
5. J. Harmer. How To Teach English. – Addison Wesley Longman Limited 1998.

Радочинская Л.Г.

**ОБУЧЕНИЕ ЧТЕНИЮ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ИНОСТРАННЫМ
ЯЗЫКОМ НА I-II КУРСЕ ЯЗЫКОВЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ**

В статье рассмотрены особенности обучения чтению художественных произведений на занятиях иностранного языка на начальном этапе в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: художественное произведение, ключевые слова, предтекстовые/послетекстовые упражнения, задания, стимулировать.

Radochinska L.G.

**TEACHING READING OF ART WORKS IN FOREIGN LANGUAGE I-II COURSES LANGUAGE
SPECIALTIES**

The article focuses on peculiarities of teaching reading of works of literature at the initial stage at institutions of higher education.

Key words: work of art, key words, pretext/aftertext exercises, task, to stimulate.

УДК 378:338.48

Савчак І.В.

**УДОСКОНАЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК УМОВА
ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТЬОГО МЕНЕДЖЕРА ТУРИЗМУ**

У статті аналізуються сучасні погляди на формування професійної комунікативної компетентності майбутнього менеджера туризму в умовах глобалізації.

Ключові слова: комунікативна компетентність, професійна комунікативна компетентність, професійна діяльність.

Постановка проблеми. В умовах реформування освіти у вищій школі з метою її наближення до загальноєвропейських стандартів доводиться констатувати збільшення розриву між її вимогами до випускника ВНЗ і результатом його підготовки, що зумовлює необхідність відповідних змін у вищій школі. Сьогодні вкрай необхідна орієнтація змісту і технологій викладання на розвиток індивідуальності, нестандартності особистості майбутнього фахівця, що спрямовані на професійний ріст та вдосконалення. Стратегія держави в царині освітньої політики у вищій школі спрямована на підготовку кадрів нового покоління, удосконалення системи освіти на формування високого рівня професійної компетентності майбутніх спеціалістів.

Питання формування професійної компетентності розглядали на різних рівнях і під різними кутами зору вітчизняні та зарубіжні науковці. Серед них: В.Болотов, В.Сериков, А.Василюк, В.Ковальчук, К.Корсак, А.Михайличенко, А.Хуторский та ін.. На думку вчених, основною метою професійної освіти є підготовка кваліфікованого спеціаліста, який має бути здатним до ефективної професійної роботи згідно з його спеціальністю на конкуруючому ринку праці.

Сучасному спеціалісту будь-якого рівня для того, щоб бути конкурентоздатним на ринку праці, вже недостатньо володіти тільки вузькопрофесійними знаннями. У зв'язку з цим особливістю формування змісту навчання кадрів для сфери туризму є орієнтація їх на світовий досвід теоретичної і практичної професійної підготовки, формування ієрархічного рівня туристської діяльності відповідно до рівнів зайнятості в сфері туризму.